

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1995-1996 (*)

1 DECEMBER 1995

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de wet van
3 januari 1933 op de vervaardiging
van, de handel in en het dragen van
wapens en op de handel in munitie om
het opslaan van anti-persoonsmijnen
door de Belgische Staat of openbare
besturen te verbieden**

(Ingediend door de heer Dirk Van der Maelen)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De wet van 9 maart 1995 betreffende anti-persoonsmijnen wijzigt de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie. De bedoeling was dat België een internationale voortrekkersrol zou gaan spelen in de strijd tegen de verspreiding van de wrede anti-persoonsmijnen. En inderdaad : op menig internationaal forum wordt ons land erkend als een lichtend voorbeeld.

De wet van 1933 zoals gewijzigd door de wet van 9 maart 1995 bepaalt dat anti-persoonsmijnen voortaan in België verboden wapens zijn. Bijgevolg mag niemand zulke wapens vervaardigen, herstellen, te koop stellen, verkopen, uitdelen, invoeren of vervoeren, opslaan of dragen. Artikel 22 van de wapenwet stelt anderzijds dat deze wet niet van toepassing is op de bestellingen van wapens en munitie voor de Staat of voor de openbare besturen, *in casu*

(*) Tweede zitting van de 49e zittingsperiode.

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1995-1996 (*)

1er DÉCEMBRE 1995

PROPOSITION DE LOI

**modifiant la loi du 3 janvier 1933
relative à la fabrication, au commerce
et au port des armes et au commerce
des munitions en vue d'interdire à
l'Etat belge ou aux administrations
publiques de tenir en dépôt des
mines antipersonnel**

(Déposée par M. Dirk Van der Maelen)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La loi du 9 mars 1995 relative aux mines antipersonnel a modifié la loi du 3 janvier 1933 relative à la fabrication, au commerce et au port des armes et au commerce des munitions. Le but était de faire jouer à la Belgique un rôle de pionnier, sur le plan international, dans la lutte contre la dissémination de ces armes cruelles que constituent les mines antipersonnel. Et en effet, notre pays est cité en exemple dans de nombreux forums internationaux.

La loi de 1933, telle qu'elle a été modifiée par la loi du 9 mars 1995, prévoit que les mines antipersonnel sont désormais des armes prohibées en Belgique. Nul ne peut donc fabriquer, réparer, exposer en vente, vendre, distribuer, importer ou transporter de telles armes, en tenir en dépôt ou en être porteur. L'article 22 de la loi relative aux armes dispose par ailleurs que la loi ne s'applique pas aux commandes d'armes ou de munitions pour l'Etat ou les administrations

(*) Deuxième session de la 49e législature.

voor het Belgische leger. De anti-persoonsmijnenwet voerde in dit artikel echter volgende bepaling in :

« In afwijking van de vorige leden zijn het gebruik, de verwerving en het verstrekken van anti-persoonsmijnen en valstrikmijnen of soortgelijke mechanismen door de Staat of de overheidsbesturen, verboden voor een periode van vijf jaar.

Het verbod kan door de Koning bij een in Ministeraad overlegd besluit voor eenzelfde periode worden verlengd.

Het bovenvermelde verbod heeft geen betrekking op het gebruik, het verwerven of het verstrekken van deze wapens in het kader van opleiding of bijscholing van specialisten die deelnemen aan operaties die ten doel hebben de gevaren te beperken in gebieden waar mijnen liggen, die mijnen op te ruimen of onschadelijk te maken. »

De uitzonderingsbepaling dat de wapenwet niet geldt voor de Staat of voor de openbare besturen wordt dus door de antipersoonsmijnenwet buiten werking gesteld, voor een periode van vijf jaar, althans, voor wat betreft het gebruik, het verwerven en het verstrekken van dergelijke mijnen. Het opslaan van anti-persoonsmijnen werd niet in deze uitzondering op de uitzondering opgenomen en dit om een goede reden : het gebruik blijft immers toegelaten voor de opleiding van ontmijnningsspecialisten. De indieners van het wetsvoorstel waren het er over eens dat het Belgische leger nu zijn voorraad van 340 000 anti-persoonsmijnen diende te vernietigen met uitzondering van die mijnen die nodig zijn om ontmijnningsspecialisten op te leiden. Ook vredesbewegingen zoals Pax Christi en humanitaire organisaties zoals het Internationale Rode Kruis en Handicap International die de totstandkoming van deze wet op de voet volgden gingen uit van dat idee. Een ander gebruik van deze mijnen is immers strafrechtelijk verboden.

De toenmalige minister van Landsverdediging diende een amendement in om het gebruik van antipersoonsmijnen in « noodgevallen » toch nog toe te laten. De senaatscommissie verwierp echter dat amendement. Indien een Belgisch militair of politiek verantwoordelijke toch de opdracht zou geven antipersoonsmijnen in te zetten, dan zal hij zich hierover voor de rechtbank moeten verantwoorden.

In de loop van de voorbije maanden kwam echter een zekere ontzuivering. Het werd duidelijk dat de generale staf zich niet zo maar bij de zaken neerlegde. Allerlei verklaringen van hoge officieren en kabinetsmedewerkers maakten duidelijk dat niet alle voorradige mijnen zouden vernietigd worden, maar liefst 120 000 mijnen zouden behouden blijven. Voor noodgevallen, zo stelt men.

Dit nieuws werd op woensdag 25 oktober 1995 bevestigd door de minister van Landsverdediging. De wet verbiedt immers niet formeel het stockeren van antipersoonsmijnen, aldus de minister.

publiques, en l'occurrence pour l'armée belge. La loi relative aux mines antipersonnel a toutefois inséré la disposition suivante dans cet article :

« Par dérogation aux alinéas précédents, l'utilisation, l'acquisition et la délivrance par l'Etat ou les administrations publiques, de mines antipersonnel et pièges ou dispositifs de même nature, sont interdites pour une période de cinq ans.

L'interdiction peut être renouvelée pour la même période par le Roi, par un arrêté délibéré en conseil des ministres.

L'interdiction qui précède ne concerne pas l'utilisation, l'acquisition ou la délivrance de ces armes aux fins de contribuer à la formation ou d'entretenir les connaissances de spécialistes participant à des opérations de minimisation des risques en zones minées, de déminage, ou de destruction effective de ces armes. »

La loi relative aux mines antipersonnel suspend donc, pour une période de cinq ans, l'exception prévoyant que la loi relative aux armes ne s'applique pas à l'Etat ou aux administrations publiques, du moins pour ce qui concerne l'utilisation, l'acquisition et la délivrance des mines en question. Cette exception ne concerne pas le stockage des mines antipersonnel, et ce, pour une bonne raison : l'utilisation est en effet toujours autorisée dans le cadre de la formation des spécialistes du déminage. Les auteurs de la proposition de loi estimaient que le moment était venu pour l'armée de détruire son stock de 340 000 mines antipersonnel, à l'exception des mines nécessaires à la formation des spécialistes du déminage, un point de vue que partageaient des mouvements pacifistes comme Pax Christi et des organisations humanitaires comme la Croix-Rouge internationale et Handicap International, qui avaient suivi l'élaboration de cette loi de près. Il est en effet interdit de faire un autre usage de ces mines.

Le ministre de la Défense nationale de l'époque avait présenté un amendement tendant à autoriser quand même l'utilisation de ces mines « dans un état de nécessité ». La commission du Sénat avait toutefois rejeté cet amendement. Si un militaire ou un responsable politique belge donne malgré tout l'ordre d'utiliser des mines antipersonnel, il devra en répondre devant les tribunaux.

L'évolution de la situation au cours des derniers mois nous a toutefois forcé à déchanter quelque peu. Il est apparu clairement que l'état-major n'avait pas purement et simplement abdiqué. Il ressort en effet sans équivoque d'une série de déclarations d'officiers supérieurs et de membres du cabinet que toutes les mines en stock ne seraient pas détruites et que l'armée n'en conserverait pas moins de 120 000, et ce, dit-on, pour les cas de nécessité.

Cette information fut confirmée le 25 octobre 1995 par le ministre de la Défense nationale, qui alléguait que la loi n'interdisait pas formellement le stockage de mines antipersonnel.

Wij moeten tot onze spijt vaststellen dat, ook al is de beslissing om 120 000 antipersonenmijnen in voorraad te houden in strijd met de geest van de wet, de wet inderdaad niet formeel verbiedt deze tuigen te stockeren. De uitzondering om de opleiding van ont-mijningspecialisten mogelijk te maken wordt door onze militairen zeer ruim geïnterpreteerd.

Dit wetsvoorstel wil deze ruime interpretatie van de wet onmogelijk maken : de volgende vijf jaar is het opslaan van antipersonenmijnen enkel toegelaten indien deze mijnen gebruikt worden voor de opleiding van ont-mijningspecialisten. Daarvoor is een aantal van 120 000 opgeslagen mijnen totaal irreëel. De totale voorraad antipersonenmijnen van het Belgische leger zal moeten teruggebracht worden tot een aanvaardbaar niveau van enkele duizenden. De overige mijnen moeten vernietigd worden. Om een ruime wetsinterpretatie onmogelijk te maken, moet de wet bovendien duidelijk bepalen dat de Staat of overheidsbesturen zulke mijnen niet mogen verkopen (de wet verbiedt nu alleen het verstrekken). Door het aannemen van dit wetsvoorstel kan de Kamer van volksvertegenwoordigers herbevestigen dat de Belgische antipersoonsmijnenwet inderdaad een signaal moet zijn voor de rest van de wereld dat er een eind moet gemaakt worden aan de verspreiding van deze moordende tuigen.

Als laatste overweging is het nuttig hier nog aan toe te voegen dat de antipersonenmijnen die ons land nu in zijn bezit heeft van een oud type zijn dat hoe dan ook internationaal zal verboden worden. Zelfs de landen die voor het gebruik van antipersonenmijnen zijn, vinden dat deze moeten voorzien zijn van een mechanisme waardoor ze zichzelf na verloop van tijd uitschakelen (hoe feilbaar een dergelijk mechanisme ook mag zijn).

D. VAN DER MAELEN

Force nous est dès lors de constater à notre grand dam que, même si la décision de garder 120 000 mines antipersonnel dans les arsenaux est contraire à l'esprit de la loi, celle-ci n'interdit pas le stockage de ces engins de mort. Nos militaires interprètent dans un sens très large l'exception qui concerne la formation de spécialistes du déminage.

La présente proposition de loi vise à exclure cette interprétation extensive de la loi : le stockage de ces mines ne sera autorisé que dans la mesure où elles serviront à la formation des démineurs. Il est absurde de prétendre que 120 000 mines soient nécessaires à cet effet. Le nombre de mines antipersonnel détenu par l'armée belge devra être ramené à quelques milliers d'unités. Les autres mines devront être détruites. Afin d'empêcher toute interprétation extensive, la loi doit également préciser que l'Etat et les administrations publiques ne peuvent vendre de telles mines (la loi ne parle actuellement que de « délivrer »). En adoptant la présente proposition de loi, la Chambre des représentants confirmera une fois encore sa volonté de voir la loi belge sur les mines antipersonnel être considérée dans le monde entier comme le signal qu'il faut mettre fin à la dissémination de ces engins de mort.

Il n'est pas inutile d'ajouter, en guise de considération finale, que les mines antipersonnel dont dispose notre pays sont d'un modèle ancien qui sera de toute façon interdit au niveau international. Même les pays qui sont partisans de l'utilisation des mines antipersonnel estiment que ces engins doivent être munis d'un mécanisme d'autodésamorçage (quelque imparfait qu'il puisse être) qui s'enclencherait au bout d'un certain temps.

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 22 van de wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapens en op de handel in munitie, gewijzigd door de wet van 9 maart 1995 worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in het vierde lid worden tussen de woorden « het gebruik » en de woorden « de verwerving » de woorden « het opslaan, het verkopen » ingevoegd;

2° in het zesde lid worden tussen de woorden « het gebruik » en de woorden « het verwerven », de woorden « het opslaan » ingevoegd.

8 november 1995.

D. VAN der MAELEN
H. CUYT
Y. HARMEGNIES
R. JANSSENS
J. LEFEVRE
H. VAN DIENDEREN
K. VAN HOOREBEKE
S. VERHOEVEN

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

A l'article 22 de la loi du 3 janvier 1933 relative à la fabrication, au commerce et au port des armes et au commerce des munitions, modifié par la loi du 9 mars 1995, sont apportées les modifications suivantes :

1° à l'alinéa 4, les mots « le stockage, la vente, » sont insérés entre les mots « l'utilisation » et les mots « l'acquisition »;

2° à l'alinéa 6, les mots « le stockage » sont insérés entre les mots « l'utilisation » et les mots « l'acquisition ».

8 novembre 1995.